

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (Package) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) และจิตวิทยาการบริการ (Psychology) ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” ซึ่งเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวในกลุ่มอันดามันที่ทุกภาคส่วนเร่งปรับปรุง พื้นฟูให้คืนสู่สภาวะปกติโดยเร็ว และในปี 2548 หลังจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย (คลื่นยักษ์สึนามิ) นโยบายของภาครัฐจึงหันมาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งนอกเหนือจากการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวข้างต้น และ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีระเบียบวิธีวิจัย มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์ ถูกต้อง คณะผู้วิจัยจึงนำเสนอรายละเอียดในบทที่ 3 ดังประเด็นต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แหล่งที่มาของข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population)

1.1.1 ประชากรในฐานะเจ้าบ้าน ได้แก่ (1) กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ตำนานและวรรณกรรม ของที่ระลึก วิถีชีวิต ชุมชน สป่า และกีฬาพื้นบ้าน ซึ่งได้มาจากการจัดลำดับความสำคัญ ความโดดเด่นของแต่ละผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกในฐานะเจ้าบ้านต่อไป (2) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว (3) กลุ่มชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว และ (4) กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

1.1.2 ประชากรในฐานะแขกผู้มาเยือน ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต พังงา และ กระบี่ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้จะไม่แยก

เป็นรายจังหวัด แต่จะมองโดยภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในแต่ละผลิตภัณฑ์ของทั้ง 3 จังหวัด

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม-ประจำปี 2547
โดยสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคใต้ เขต 4

จังหวัด	นักท่องเที่ยว	
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ
ภูเก็ต	2,591,306	6,995,198
พังงา	2,072,094	3,717,214
กระบี่	1,486,246	1,906,936
รวมนักท่องเที่ยว	6,149,646	12,619,348

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจำนวนประชากรเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในพื้นที่กลุ่มอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวประจำปี 2547 ระหว่างเดือนมกราคม ถึง ธันวาคม รวบรวมข้อมูลโดยสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคใต้ เขต 4 โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 6,149,646 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 12,619,348 คน จากนั้นนำจำนวนนักท่องเที่ยวที่ได้มาคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + \{N(d)^2\}}$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
นักท่องเที่ยวชาวไทย = $\frac{\text{จำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมาย}}{1 + \{\text{จำนวนประชากรเป้าหมาย} \times (0.05)^2\}}$

$$\begin{array}{lcl} \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} & = & \frac{6,149,646}{1+\{6,149,646 \cdot (0.05)^2\}} \\ \text{นักท่องเที่ยวชาวไทย} & & \end{array}$$

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ท่องเที่ยวชาวไทย} = 399.97$$

ฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ท่องเที่ยวชาวไทยในการเก็บข้อมูลครั้งนี้มีจำนวน 400 คน

$$n = \frac{N}{1+\{N \cdot (d)^2\}}$$

$$\begin{array}{lcl} \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} & = & \frac{\text{จำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมาย}}{1+\{\text{จำนวนประชากรเป้าหมาย} \cdot (0.05)^2\}} \\ \text{นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ} & & \end{array}$$

$$\begin{array}{lcl} \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} & = & \frac{12,619,348}{1+\{12,619,348 \cdot (0.05)^2\}} \\ \text{นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ} & & \end{array}$$

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ} = 399.99$$

ฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในการเก็บข้อมูลครั้งนี้มีจำนวน 400 คน

2. แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มาจาก 2 แหล่ง ได้แก่

2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นในฐานะเจ้าบ้าน ได้แก่

(1) กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ตำนานและวรรณกรรม ของที่ระลึก วิถีชีวิตชุมชน สป้า และกีฬาพื้นบ้าน

(2) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

(3) กลุ่มชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว และ

(4) กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ และ

(5) แหล่งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 812 ชุด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในฐานะแขกผู้มาเยือนในจังหวัดกลุ่มอันดามัน

2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารทางวิชาการ บทความทางอินเทอร์เน็ต นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ สารานุกรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ วิถีชีวิตชุมชน โบราณสถาน ศาสนสถาน วรรณกรรมและตำนาน ของที่ระลึก สป้า และกีฬาพื้นบ้าน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดในกลุ่มอันดามัน ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Analysis)

3.2 ชุดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึกเจ้าบ้าน

3.3 แบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 812 ชุด แบ่งเป็นจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย จำนวน 406 ชุด และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 406 ชุด ซึ่งมาท่องเที่ยวในจังหวัดกลุ่มอันดามัน โดยต้องการทราบถึงความต้องการ ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว และนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป การส่งเสริมการตลาด และจิตวิทยาการบริการ ให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวได้ จนเกิดความพึงพอใจหลังจากมาใช้บริการ

3.4 แบบและชุดคำถามสำหรับการจัดประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งถือเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้แนวการสร้างคำถามมาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกเจ้าของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยทางการตลาดเรื่อง “แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (Package) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) และจิตวิทยาการบริการ (Psychology) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งเจ้าบ้าน (Host) และแขกผู้มาเยือน (Guest) ดังรายละเอียดตามขั้นตอนต่อไปนี้

การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมจากผู้เชี่ยวชาญ เอกสาร (Documentary) สารานุกรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากนั้นนำแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาเลือกทำการศึกษาโดยกำหนดกรอบให้แหล่งท่องเที่ยวที่เลือกศึกษานั้นมีคุณลักษณะตรงตามกรอบจากการสรุปของผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและด้านวัฒนธรรม จากการประชุมกลุ่มย่อย เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2549 โดยกำหนดไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมนั้น มีนโยบายที่กำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมนั้น มีความโดดเด่น คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือ วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม
3. ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมนั้น มีองค์กรหรือหน่วยงาน หรือนิติบุคคลดูแล จัดการ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

จากนั้นนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในกลุ่มอันดามัน (ไม่แยกเป็นรายจังหวัด) ที่ตรงตามกรอบทั้ง 3 ข้อดังกล่าวข้างต้น มาเลือกศึกษาวิจัยเป็นกรณีศึกษาในแต่ละสายผลิตภัณฑ์ ต่อไป

ตารางที่ 3.2 แสดงสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล	
ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	รายชื่อแหล่งท่องเที่ยว
1. พิพิธภัณฑ์	1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง 2. พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม 3. พิพิธภัณฑ์วัดพระทอง
2. โบราณสถาน ศาสนสถาน	1. วัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) 2. วัดถ้ำเสือ 3. วัดพระนางสร้าง 4. วัดสุวรรณคูหา 5. ตึกซิโนโปตุเกส 6. ถ้ำลอด, ถ้ำผีหัวโต 7. วัดบางเหรียง
3. ตำนานและวรรณกรรม	1. ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร 2. พระผุด 3. พระนางมัลลสุหรี พระนางเลียดชาว 4. หลวงพ่อแถม วัดฉลอง
4. วิถีชีวิตชุมชน	1. เกาะยาวน้อย 2. ชุมชนบ้านนาดีน 3. เกาะลันตา
5. กีฬาพื้นบ้าน	1. ค่ายมวยสุวิทย์ยิม แยกป่าหลาย 2. ค่ายมวย ลันตามวยไทยยิม 3. กีฬาวัวชน 4. กีฬาไก่ชน
6. สปา	1. สุขุสปา 2. มุสลิมสปา
7. ของที่ระลึก	1. ศรีศุภลักษณ์ ออคิต 2. ศรีบูรพา ออคิต

สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล	
ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	รายชื่อแหล่งท่องเที่ยว
	3. พรทิพย์ ซีสโตร์ 4. ฟาร์มเลี้ยงมุก เกาะรังใหญ่ 5. ผ้าบาติก

การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) เจ้าของ คณะผู้บริหาร หรือผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ในฐานะเจ้าบ้าน เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับปัญหาการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป การส่งเสริมการตลาด และจิตวิทยาบริการของแหล่งท่องเที่ยว อุปสรรคการดำเนินงาน และแนวโน้มความต้องการ การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือมีนโยบายการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในกลุ่มอันดามันอย่างไร

การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 3 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกลุ่มอันดามัน โดยใช้สูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane จากจำนวนประชากรนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในปี 2547 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 812 คน

การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 4 การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) (1) กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ตำนาน และวรรณกรรม ของที่ระลึก วิถีชีวิตชุมชน สป่า และกีฬาพื้นบ้าน (2) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว (3) กลุ่มชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว (4) กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ และ (5) นักท่องเที่ยวในฐานะแขกผู้มาเยือนในจังหวัดกลุ่มอันดามัน เพื่อระดมความคิด และนำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลจากแบบสอบถาม มา นำเสนอหาแนวทางพัฒนาโดยอ้างอิงข้อมูลความต้องการจากนักท่องเที่ยว

การดำเนินการวิจัยขั้นที่ 5 นำข้อมูลที่ได้มาประมวล จัดลำดับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากแบบสอบถาม และการระดมความคิดจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย มาเรียบเรียง ร้อยเรียง วิเคราะห์ และอภิปรายผลการวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป

(Package) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) และจิตวิทยาการบริการ (Psychology) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ต่อไป

5. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1. การรวบรวมความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview)

5.2. การวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window Version 11.5

5.3. การศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารประกอบการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ข้อมูลจากระดมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมในกลุ่มอันดามัน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม นักวิชาการ เจ้าของหรือผู้ดูแล จัดการ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม